

אסתטיקה לא ארוטית

"חלומי של מינוטאור", להקת בלנקה לי,
פסטיבל ישראל

"חלומי של מינוטאור" - יצירתה של הכוריאוגרפית הצרפתייה ממוצא ספרדי בלנקה לי [Li], המבוצעת בידי רקדני להקתה - היא מסוג היצירות שאינן משאירות את הצופים אדישים. או שהיצירה כובשת ומקסימה אותך או שאת כובשת את כעסך. זה מה שקרה לי. הגעתי עם ציפיות גבוהות ותקוות גדולות ל"מופע מכושף, שנולד בהשראת המיתולוגיה היוונית ויוצר שילוב עוצר נשימה בין אסתטיקה, ארוטיקה, פולחנים ומיתוסים" - כפי שהבטיחו יחצ"ני פסטיבל ישראל, וסיימתי את הצפייה במופע עם תחושה של החמצה, של יצירה אנכרוניסטית העוברת "על יד" ואינה פוגעת במטרה.

"חלומי של מינוטאור" נוצר עבור הבינאלה של ליון והוצג לראשונה בספטמבר 1998. בלנקה לי פונה אל המיתולוגיה היוונית כאל מקור השפעה תוכני, ואל האמנות היוונית, ובמיוחד הפיסול וציורי הכדים, כאל מקור השראה צורני. היא אינה מבקשת לספר סיפור מיתי כלשהו בעל התפתחות עלילתית ו/או כרונולוגית, אלא מלקטת דמויות, תמונות ומוטיבים ושזורת אותם לכלל קולאז', שאיכויותיו אילוסטריטיות, חיצוניות בעיקרן. העבודה מעוניינת בצורה יותר מאשר בתוכן, באימאז' יותר מאשר במשמעותו, באסתטיקה הקיימת לשם עצמה. ב"חלומי של מינוטאור" - הפסאדה היא המסר ואין מסר בלתי. כוריאוגרף המחליט, מצד אחד, לבסס מופע שלם על תדמית חיצונית, ומצד שני לשווק את היצירה במשבצת המחול האמנותי (ולא במדור הבידור המשובח, למשל) - לוקח סיכון של ממש. כדי ליצור יצירה בלתי נשכחת, שסך הכל של דימוייה גדול מכל דימוי כשלעצמו - על הכוריאוגרף להיות בעל דמיון חזותי מדהים, להיות מעין צייר שרקדניו מכחוליו והתנועות הקודחות במוחו הם לוח

של צבעים. בלנקה לי נטלה את הסיכון ולדעתי כשלה בו. ברגעיה הטובים, אפשרה היצירה לרקדנים להפגין כשרון מחול ושליטה גימנסטית מרשימה בגופם; לעיתים הצליחו הדימויים הבימתיים ללכוד ניצוץ של פואטיקה חמקנית ולהותיר זיכרון - פיירו הסהרורי או רמז לאיזדורה דאנקן בתמונת הכד הלבן, ובוודאי המחול מעורר ההשתאות של שרירי הגב, לקראת סיום. אבל מעבר לכך, לא המריאה היצירה מעבר לנייר העטיפה היפה שלה ולא התגבשה לכלל אמירה אמנותית מוצקה ובעלת משמעות. שורשיה של בלנקה לי כמתעמלת צעירה בנבחרת הלאומית של ספרד בשנות ה-70, שנותיה כאמנית קברט במדריד ובפריז, הנחושה ליצור קברט גרוע ככל האפשר, וניסיונה העשיר בבימוי "וידיאו קליפים" - מורגשים היטב במופע. כמו-כן, קשה להתעלם מהשפעותיהן של חמש השנים שבלנקה לי בילתה בבית הספר למחול של מרתה גראהם בניו-יורק (בשנות ה-80 המוקדמות), שכן רוחה של גראהם בולטת מאוד בעבודת תלמידתה. "חלומי של מינוטאור" דרמטי מאוד, סגנון התנועה מוגזם במידה רבה ואנכרוניסטי.

נקודה נוספת שכדאי להתעכב עליה היא יחסה של בלנקה לי לנשים ולנשיות. זוהי הפעם הראשונה שלהקת בלנקה לי מצרפת רקדנים גברים לשורותיה. עבודותיה הקודמות של לי ("ננה ולילה", "סלומה", "סטרס" - אל תאבד את העשתונות") נוצרו עבור להקת נשים בלבד. הנשים ב"חלומי של מינוטאור" רחוקות מדימויים מקובלים של "נשיות" ושל "רקדניות". אין בהן שמץ של שבריריות ועידון. הן אמוזנות מפותחות שרירים, חזקות וספורטיביות, דורכות ברגליהן על הגברים ומרחיקות אותם, לא מתייחסות אל גברים כאל שותפים. אישית, לא מצאתי ארוטיקה כלל וכלל במופע, שכן ארוטיקה כוללת יסוד של חיוניות, חושניות שאינה אלימה, תשוקה מתחשבת שבאה לענג גם את הנחשק, לא רק

את החושק. תמונות הרקדניות חשופות החזה יפות לעין, השליטה בשרירים מרשימה, אולם גם ביסודה של תמונה זו אמירה אסתטית ולא ארוטית, בוודאי שלא אמירה תוכנית. ואולי, לאור הנשיות ה"גברית" החוזרת ועולה לאורך המופע כולו, יש פה בכל זאת מסר רעיוני; מסר של התרסה המחזיר את מופע החשפנות הנשית לשליטת האשה, המצהירה בתנועותיה כי ציבור הצופים מוזמן להתבונן, אולם להתבונן בלבד, ולא יותר. והמינוטאור? אותו בן-כלאיים מפלצתי מכרתים, שראשו ראש פר וגופו גוף אנוש והוא ניזון מבשר אדם! לא נודעת משמעות מיוחדת לכך שהיצירה כולה נקראת על שמו דווקא, להוציא, אולי, את משיכתה של בלנקה לי ליצורי הכלאיים של המיתולוגיה היוונית - גריפין, נימפות, דיוניסוס ושעיריו. נראה כי החלום הרטוב של המינוטאור רטוב רק מהזיעה של הרקדנים.